

NORGES HØYESTERETT

Den 4. februar 2005 avsa Høyesterett dom i

HR-2005-00194-A, (sak nr. 2004/1515), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Kristian Nicolaisen)

mot

A

B

(advokat Berit Reiss-Andersen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Skoghøy**: Saken gjelder straffutmåling for seksuell omgang med barn under 16 år i et tilfelle hvor handlingen er begått av flere i fellesskap, jf. straffeloven § 196 første ledd, jf. andre ledd bokstav a.
- (2) Oslo tingrett avsa 26. september 2003 dom som for A og B har denne domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.1981 dømmes for overtredelse av strl. § 196 annet ledd a) jf første ledd til en straff av fengsel i 2 – to – år.
Varetekt kommer til fradrag med 56 – femtiseks – dager.
 2. ---
 3. B, født 00.00.1981, dømmes for overtredelse av strl. § 196 annet ledd a) jf første ledd til en straff av fengsel i 2 – to – år.
Varetekt kommer til fradrag med 55 – femtifem – dager.
 4. ---
 5. A, --- og B dømmes til – solidarisk – å betale til C et oppreisningsbeløp på 80 000 – åttitusen – kroner. Beløpet forfaller til betaling 14 – fjorten – dager etter forkynnelsen av denne dom.
 6. Saksomkostninger idømmes ikke.”

- (3) De domfelte påanket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og oppreisningskravet. Lagmannsretten avsa 14. september 2004 dom som for A og B har slik domsslutning:

- ”1. A, født 00.00.1981 dømmes for overtredelse av strl. § 196 annet ledd a) jf første ledd til en straff av fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder. Av disse gjøres 6 – seks – måneder betinget med 2 års prøvetid, jf strl. §§ 52 flg. Varetekt kommer til fradrag med 56 – femtiseks – dager i den ubetingede del av straffen.
2. ---
3. B, født 00.00.1981, dømmes for overtredelse av strl. § 196 annet ledd a) jf første ledd til en straff av fengsel i 1 – ett – år. Av straffen gjøres 3 – tre – måneder betinget med 2 års prøvetid, jf strl §§ 52 flg. Varetekt kommer til fradrag med 55 – femtifem – dager i den ubetingede del av straffen.
4. A og B dømmes til – solidarisk – å betale til C et oppreisningsbeløp på 80 000 – åttitusen – kroner. Beløpet forfaller til betaling 14 – fjorten – dager etter forkynnelsen av denne dom.”

- (4) Både påtalemyndigheten og de domfelte påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen, mens de domfelte anket over lovanvendelsen og straffutmålingen. Ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs beslutning 9. desember 2004 ble påtalemyndighetens anke tillatt fremmet, men ikke de domfeltes anker.
- (5) Jeg er kommet til at påtalemyndighetens anke må tas til følge, men slik at den straff lagmannsretten har utmålt, fullt ut gjøres ubetinget.
- (6) De domfelte er dømt for lørdag 8. desember 2001 i ----- i ----gaten i Oslo i fellesskap med flere å ha hatt seksuell omgang med C, født 00.00.1986. Etter det lagmannsretten har lagt til grunn, hadde A to samleier med fornærmede og dessuten oral seksuell omgang, mens B hadde ett samleie med henne.
- (7) Det nærmere hendelsesforløp er beskrevet slik i lagmannsrettens dom:

”Etter bevisførselen for lagmannsretten legger lagmannsretten til grunn at C og hennes venninne D ble med opp til leiligheten i ---gaten 00. Der befant det seg etter hvert 8-10 unge menn og en pike i tillegg til C og D ... Foranledningen var at en eller flere av de tilstedeværende hadde fødselsdag. Som tingretten legger lagmannsretten til grunn at C ble skjenket alkohol, at hun først nektet å drikke, men at hun mer eller mindre ble tvunget til dette. Kombinasjonen av antidepressive midler som hun hadde inntatt og alkohol, førte til at hun følte seg ganske slapp og viljeløs.

På bakgrunn av lagrettens kjennelse legger lagmannsretten til grunn at i alle fall de to tiltalte som er funnet skyldig, hadde seksuell omgang med C. Det er noe uklart hvor mange flere som hadde seksuell omgang med C, men etter den beskrivelsen som ble gitt når det gjaldt tilstanden på badet etter at det hele var over, og forklaringene for øvrig, legger lagmannsretten til grunn at det også var flere andre som hadde seksuell omgang med C, selv om det strafferettslig sett ikke er ført tilstrekkelig bevis for hvem disse måtte være.

Lagmannsretten legger til grunn at A hadde seksuell omgang med C som den første, etter at han hadde trukket henne med seg inn på badet, og at han også var den siste av dem som hadde seksuell omgang med henne. Etter bevisførselen legger også

lagmannsretten til grunn at han foruten oral seksuell omgang også hadde samleie med henne og viser til DNA-sporet funnet i Cs bukse bak skrittet. Også B hadde samleie med henne.

...

Etter lagrettens kjennelse må lagmannsretten også legge til grunn at de tiltalte ikke viste tilstrekkelig aktsomhet når det gjaldt hennes alder, og at det var et visst samarbeid mellom dem når det gjaldt å gjennomføre den seksuelle omgang. Selv om slikt samarbeid ikke var avtalt eller uttalt på forhånd, må lagmannsrettens etter lagrettens kjennelse, legge til grunn at de til dels oppmuntret hverandre til å ha seksuell omgang med C etter tur.”

- (8) Ved straffutmåling for overtredelse av straffeloven § 196 første ledd må handlingens objektive grovhet tre i forgrunnen. I dette tilfellet er den straffbare handling utført av flere i fellesskap, og den øvre strafferamme er da fengsel i 15 år, se § 196 andre ledd bokstav a. Begrunnelsen for at maksimumsstraffen er satt til 15 års fengsel når overgrepet er begått av flere i fellesskap, er at slike overgrep ”innebærer økt risiko og fare for skade og forsterkede elementer av hjelpeløshet og ydmykelse for offeret”, se NOU 1997: 23 Seksuallovbrudd, side 63-64, jf. Ot.prp. nr. 28 (1999–2000), side 57.
- (9) Lagmannsretten har karakterisert overgrepet som ”dypt krenkende og nedverdiggende” for fornærmede. Denne karakteristik er jeg enig i.
- (10) Når det ikke er tatt ut tiltale for voldtekt, kan domstolene ved straffutmålingen ikke legge til grunn at det er utøvd vold eller foretatt andre handlinger som ville ha brakt forholdet inn under voldtektsbestemmelsen i § 192. Ut fra den beskrivelse av hendelsesforløpet som lagmannsretten gir, har imidlertid fornærmede ikke frivillig innlatt seg på seksuell omgang med de domfelte. Den seksuelle omgang bærer preg av et klart overgrep og en grov utnyttelse av henne. Ved straffutmålingen må det etter mitt syn legges betydelig vekt på dette.
- (11) Generelt er det et straffskjerpende omstendighet at det ved overgrep av den karakter vi her står overfor, er en risiko for skadevirkninger. Fornærmede hadde psykiske problemer før overgrepet fant sted, og lagmannsretten har lagt til grunn at disse er blitt forsterket som følge av overgrepet.
- (12) Lagmannsretten har i formildende retning lagt vekt på at aldersforskjellen mellom de to domfelte og fornærmede ikke var stor. Fornærmede var vel 15 år og tre måneder da handlingen ble begått, mens A var 20 år og B bortimot 20 og et halvt år. Det er riktig som lagmannsretten har uttalt at selv om aldersforskjellen ikke er så liten at det er grunnlag for frifinnelse etter straffeloven § 196 fjerde ledd på grunn av jevnbyrdighet i alder og utvikling, kan det at aldersforskjellen ligger i nærheten av denne grensen, tillegges vekt i formildende retning ved straffutmålingen, jf. Rt. 1999 side 1892. I vår sak står vi imidlertid overfor et klart overgrep, og i en slik situasjonen kan det ikke bli plass for noen straffreduksjon på det grunnlag at aldersforskjellen ikke var større enn rundt fem år.
- (13) Fra forsvarerens side har det vært fremholdt at det i formildende retning må legges vekt på lang saksbehandlingstid. Det er nå tre år og to måneder siden den straffbare handling ble begått, og det at det har gått så pass lang tid, kan ikke bebreides de domfelte. Jeg er enig i at det må legges en viss vekt på dette. Forholdet ble anmeldt åtte dager etter at

overgrepet hadde funnet sted. For de personer som er domfelt i denne saken, ble de faktiske forhold forholdsvis raskt avklart. Tiltalen ble likevel ikke tatt ut før 2. juni 2003 nesten ett og fem måneder etter at den straffbare handling ble begått. Det er særlig denne tiden som er kritikkverdig lang. Etter at saken ble brakt inn for domstolene, er saken stort sett blitt behandlet med den hurtighet som kan forventes.

- (14) På samme måte som lagmannsretten mener jeg at straffen for A må være noe strengere enn for B. Det var A som tok initiativet til overgrepet, og i motsetning til B hadde han seksuell omgang med fornærmede to ganger.
- (15) Etter en samlet vurdering er jeg kommet til at straffen for A passende kan settes til ubetinget fengsel i ett år og seks måneder og for B til ubetinget fengsel i ett år.
- (16) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom – domsslutningen punktene 1 og 3 – gjøres de endringer at bestemmelsene om at en del straffene for A og B skal gjøres betinget, går ut.

- (17) Dommer **Stang Lund:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (18) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.
- (19) Dommer **Støle:** Likeså.
- (20) Dommer **Lund:** Likeså.
- (21) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom – domsslutningen punktene 1 og 3 – gjøres de endringer at bestemmelsene om at en del straffene for A og B skal gjøres betinget, går ut.